

Żuraw – *Grus grus*

Znaki szczególne:

- w locie możliwość pomylenia żurawia z bocianem białym, czaplą siwą i ewentualnie z bocianem czarnym.
- żuraw w locie ma szyję wyciągniętą do przodu i nogi wystające daleko poza ogon; szyja czapli siwej w locie jest esowato zgięta, głowa znajduje się blisko tułowia; szyja bociana jest wyciągnięta jak u żurawia – cechami rozpoznawczymi są kontrastowe biało-czarne ubarwienie i nogi, które nie wystają zbyt daleko poza ogon
- charakterystyczną ozdobą jest widoczny w pozycji stojącej czarnoszary pióropusz ogona utworzony z wewnętrznych długich piór skrzydła, a nie z ogona

Długość ciała:

do 140 cm

Rozpiętość skrzydeł:

do 240 cm

Masa ciała:

3–8 kg

Upierzenie:

głowa czarno-biała z czerwoną plamą naolicy, boki białe, czoło i przód długiej szyi czarne, grzbiet popielaty z czarnymi końcówkami skrzydeł, dziób długości głowy, nogi czarnoszare

Inne cechy:

wysmukła, wręcz wyprostowana sylwetka; stada latają w kluczach i wydają głośny, przypominający trąbkę, odgłos – tzw. klangor – słyszalny w promieniu kilku kilometrów; w locie wyciąga szyję i nogi (jak bocian), ruch skrzydeł powolny i majestatyczny, ruchy po ziemi płynne, powolne; czujny i bardzo płochliwy

ZAGROŻENIA

Zagrożenia naturalne:

- drapieżnictwo – szczególnie ze strony dzika przez niszczenie gniazd

Zagrożenia ze strony człowieka:

- regulowanie linii brzegowych eliminujące możliwość gniazdowania
- osuszanie mokradeł, ograniczające atrakcyjność obszarów lęgowych
- nadmierna chemizacja w rolnictwie

WYMAGANE DZIAŁANIA

- ochrona śródlęśnych i przyleśnych zbiorników oraz cieków wodnych przed osuszeniem
- zaprzestanie osuszania śródpolnych zbiorników wodnych
- ochrona miejsc pierzenia i zlotowisk, na których ptaki gromadzą się w okresie lęgowym i w czasie wędrówek
- badanie i monitoring rozmieszczenia i liczebności krajowej populacji lęgowej, sukcesów lęgowych i przeżywalności
- inwentaryzacja pierzowisk i zlotowisk oraz liczenie ptaków gromadzących się na nocleg
- monitoring tras przelotów i rozmieszczenia zimowisk krajowej populacji lęgowej

Żuraw

PODSTAWOWE WIADOMOŚCI

Jest gatunkiem dziennym, choć w czasie toków potrafi przez całą noc ogłaszać swój zajęty rewir, szczególnie podczas pełni. Na czas lęgów i wrodzenia młodych żurawie trzymają się w parach, a osobniki nielegowe tworzą stada od kilku do kilkuset osobników. W czasie wędrówek i zimowania jest wybitnie stadnym gatunkiem – najliczniejsze stado osiąga niekiedy kilkadziesiąt tysięcy osobników.

Podczas lęgów żurawie zasiedlają wszelkie mokradła nadające się do budowy gniazda. Kluczowym czynnikiem jest wówczas stałe utrzymywanie określonego poziomu wody wokół miejsca gniazdowego. Preferują oczka wodne, zabagnienia i jeziora w otoczeniu podmokłych lasów. Część par gniazduje na śródpolnych oczkach i w dolinach rzek, szczególnie w starorzeczach, zabagnieniach i okresowych zalewiskach. Gniazda zakładane bywają również na sztucznych zbiornikach – stawach, gliniankach, torfiankach, rowach i kanałach. W trakcie wodzenia młodych żurawie spotyka się na zacisznych śródlęśnych polanach, łąkach, ugorach, a także na polach uprawnych, nierzadko również w rzadkich nadrzecznych lęgach.

Lęgi rozpoczynają się od połowy lutego do początków marca, choć ze względu na coraz wcześniejsze przyloty z zimowisk (niekiedy nawet w końcu stycznia) przyspieszeniu uległy również terminy lęgów – obecnie od początków marca na południu kraju do końca kwietnia.

Gniazdo budowane jest w okolicy wody, najczęściej otoczone wodą o stałej głębokości. Stanowi je płaski, lekko owalny lub okrągły kopczyk, umieszczony bezpośrednio na dnie zbiornika, na kępach turzycy, w otoczeniu sitowia, szuwarów lub zarosli wierzby, a na torfowiskach na mszystym kożuchu.

Samica składa najczęściej dwa jaja, rzadziej jedno, a jeszcze rzadziej trzy. W sytuacji zniszczenia jaj w początkowej fazie lęgi są powtarzane. Wysiadywanie trwa około miesiąca i prowadzone jest przez oboje rodziców. Oboje prowadzą również karmienie młodych – na początku podając pokarm młodym, potem wskazując go dziobem. Młode pozostają w gnieździe jeszcze kilka dni po wykuciu, po czym wędrują z rodzicami.

Żuraw jest wszystkożerny – dostosowuje się do pokarmu w zależności od jego dostępności. W jego diecie znajdują się rośliny: młode pędy traw i motylkowych, kiełki i dojrzewające ziarna zbóż, kukurydza (szczególnie na ścierniskach),

oraz zwierzęta: głównie owady (chrząszcze, mrówki), a także dżdżownice, mięczaki, ryby, płazy i drobne ssaki. Na zimowiskach żerują na polach uprawnych, na stepach i w luźnych lasach parkowych, w czasie wędrówek żerują na polach uprawnych, a nocą na płytkich stawach rybnych, w trzcinowiskach, na pływaczach i wyspach jezior, na obszarach zalewowych rzek, oczkach i bagnach śródpolnych i śródlęśnych.

Jest gatunkiem wędrownym – nasza populacja zimuje w Izraelu i północno-wschodniej Afryce, ostatnio coraz częściej osobniki zimują w kraju. Od lipca do października gromadzą się na stałych noclegowiskach na jeziorach i stawach. Często występują w dużych stadach liczących po kilkaset, a niekiedy nawet kilka tysięcy osobników. W dzień żerują na polach uprawnych, ścierniskach i oziminach, łąkach i ugorach. Odlatują od września aż do początku grudnia. Lecą głównie w dzień, choć obserwowano stada ptaków lecące nocą przy pełni księżyca. Podczas jesiennych wędrówek młode trzymają się z rodzicami i razem lecą na zimowiska, z których wracają już samodzielnie.

ZWIERZĘTA CHRONIONE

Żuraw jest jednym z największych polskich ptaków. Zamieszkuje północną i środkową część Eurazji. Zimuje na Półwyspie Iberyjskim, w Afryce Północnej i zachodniej Azji. W Polsce okresowo występujący w całym kraju – obecnie populacja odrodziła się do poziomu 5–6 tys. par (w latach 70. i 80. osiągnęła swoje minimum 700–900 par). Największa część populacji lęgowej (około 30 proc.) zasiedla Warmię i Mazury.

Polski Związek Łowiecki